

جهانی شدن، فناوری اطلاعات و چالشها

آقازاده، سارا^۱ - حسین مبارکی^۲

۱- کارشناس مدیریت و بازرگانی ۲- کارشناس پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی اردبیل

چکیده:

دریچه های نو، مفاهیم متنوع، ایده ها و مسائل جدید ذهن های جستجوگر افراد را به خود مشغول می سازد و در نتیجه هر کس از منظر خود به موضوعات پیرامونش نظر می اندازد و تلاش می کند تا با بیشترین امتیاز از دوره جدید زندگی خود عبور کند همانگونه که کرونین می گوید:

"زندگی یک راهروی ساده و مستقیم نیست که ما در آن آزاد و بی دردسر گام برداریم و پیش برویم، زندگی مسیری تو در تو و پر پیچ و خم از گذرگاههاست که ما باید راه خود را جستجو کنیم."

هر روز در رسانه ها و کتب منتشره واژه های جدید از جمله اینترنت، بانک مجازی، تجارت الکترونیک و یا تقسیم بندیهای جدید مانند تقسیم دوره های زندگی بشر به موج های اول و دوم و سوم و ... منتشر می شود و هر کس به فراخور حال خود، نظر و دیدگاه اختصاصی خود را سامان می دهد یکی از این واقعیت ها، واژه جهانی شدن است.

در این خصوص بحث های زیادی صورت گرفته شده است و همانند سایر موارد، انسانها و در پی آن لزوما دولتها نیز از بین چند گزینه یکی از آنها را انتخاب نموده اند از جمله:

۱- این واژه یک حرف جدید و نوعی مد محسوب می شود لذا گذرا است.

۲- صبر می کنیم تا چند سالی بگذرد و واکنش افراد یا کشورهای دیگر را بررسی می کنیم.

۳- نه خیلی عمیق و نه خیلی گذرا و صرفا در حد تبلیغات و حرفی برای گفتن به بررسی موضوع می پردازیم.

با اختصاص زمان مناسب، ضمن ریشه یابی به علل و عوامل نضج موضوع پرداخته و ضمن تحلیل فرصتها و تهدیدات، به افزایش نقاط قوت و کاهش نقاط ضعف می پردازیم.

دریک رفرم شدید، کلیه ساختارهای قبلی را به تفکر، ساختار و فناوری جدیدی تبدیل می نماییم اما تصمیم گیری در هر یک از موارد فوق بسته به پیشینه، شرایط فعلی، ارزشها، اهداف آتی و برنامه ها و روشهایی که برای کنترل دستیابی به اهداف مد نظر قرار داده ایم تفاوت می کند.

تاریخچه جهانی شدن:

از نهاد بشر اینگونه بر می آید که اگر در جزیره ایی زندگی کند و بداند که در آن حوالی جزیره ایی دیگر وجود دارد، اول به قصد شناسایی، تعیین ابعاد و سپس در جهت تعیین نقاط قوت و ضعف خود جزیره جدید قدم برمی دارد و اگر شرایط اجازه داد نسبت به ضمیمه نمودن آن به جزیره قبلی اقدام می کند به همین خاطر است که اگر کالاهایی در کارخانه ایی تولید شود، تواناییهای آن در سایر قاره ها نیز تاثیرگذار خواهد بود یعنی اگر جهان را یک سطح در هم تنیده و گسترده قلمداد کنیم آنگاه هر نقطه ای از عالم می تواند سایر بخشها را تحت تاثیر خود قرار دهد. نکته ای که مسلم است آنکه جهانی شدن یک واقعه ای مقطعی نبود بلکه بیشتر یک روند محسوب می شود که به همان نهاد بشر بر می گردد. برخی از صاحب نظران این روند را در چهار بخش تقسیم بندی نموده اند:

روند اول:

از دهه ۱۹۹۰ تاکنون اهمیت شرکتها در نظام جهانی بیش از اهمیت دولتها شده است و کشورها برحسب شرکتهای خود شناخته می شوند مثلاً فروش شرکت جنرال موتورز (۱۷۸ میلیارد دلار در سال) تقریباً معادل تولید ناخالص ملی ۴۰ کشور در حال توسعه می باشد.

روند دوم:

گسترده‌گی و به هم پیوستگی بازارهای پولی، مالی و بورس جهانی است.

روند سوم:

گسترش ارتباطات ماهواره ای و شبکه های کامپیوتری و در نتیجه گسترش داد و ستدهای فرهنگی و اطلاعاتی در سطح جهان است بطوریکه در فنلاند یک چهارم و در آمریکا یک دوم مردم کاربر اینترنت می باشند.

گسترش شبکه حمل و نقل بین المللی و کاهش شدید هزینه های آن می باشد بطوریکه شاخص هزینه ها از سال ۱۹۲۰ تا سال ۱۹۹۰ از ۱۰۰ به ۱۸ تقلیل یافته است. هزینه مسافرت هوایی بر مبنای نفر/ مایل از ۰/۶۸ در سال ۱۹۳۰ به ۰/۱۱ در سال ۱۹۹۰ کاهش یافته و قیمت رایانه نیز طی سی سال گذشته جدای از تحولات کیفی در قابلیت های آن تقریباً ۱۲۵ برابر تقلیل یافته است.

روند چهارم:

تقسیم کار گسترده در همه شاخه ها بویژه در سطح جهان می باشد این امر به افزایش کیفیت محصول و کاهش شدید هزینه ها منجر شده است.

اما اینکه جهانی شدن از چه زمانی آغاز شده باید به همان نهاد بشر مراجعه کرد و اینکه چه زمانی ، شاید مرکانتیلیست ها و استعمار بهترین علامت برای قرن ۱۶ باشند. اما در واقع تئوری ها و ابزارهای جدید امکان فراگیر شدن این مفهوم را در سالهای اخیر عملی ساخته است.

• تعریف جهانی شدن:

هر چند تعریف دقیق و موجزی از جهانی شدن در دست نیست اما اندیشیدن متفاوتی هر یک بر حسب نظر خود ، تعریفی را ارایه داده اند . مک لوهان که تقریباً سرشناس تر می باشد. تمدن را بر سه تمدن: شفاهی، چاپی و الکترونیکی تقسیم کرده و اعتقاد دارد چون جامعه کنونی با بهره گیری از پیشرفتهای الکترونیکی در حال حرکت بسوی مبادله اطلاعات بصورت چهره به چهره پیش می رود پس جهان امروز مانند دهکده قدیم در پی اشاعه فرهنگ شفاهی می باشد.

مانوئل کاستل، جهانی شدن را ظهور نوعی جامعه شبکه ای می داند که در ادامه حرکت سرمایه داری، بهینه اقتصاد، جامعه و فرهنگ را در بر می گیرد.

با جمع بندی نظرات پنج مفهوم ذیل استنباط می شود:

۱- جهانی شدن به عنوان بین المللی شدن است.

۲- جهانی شدن به عنوان باز شدن مرزها یا حذف مرزها می باشد.

۳- جهانی شدن به عنوان یک فرآیند انتقال سرمایه به سوی قدرتمندان و یا حداقل بهترین بازیگران خواهد بود.

۴- جهانی شدن به عنوان ایدئولوژی جهانی و همسان سازی تفکراست.

۵- جهانی شدن به عنوان یک پدیده علت و معلولی در یکسان سازی همه آحاد مردم قدم برمی دارد.

شفافیت اطلاعات و قیمت تمام شده کالا.

- کاهش مباشرت دولت (کاهش سوبسیدها و هرنوع حمایت دولتی از سازمانها، شرکتهای و افراد و حذف هرنوع محدودیت گمرکی) و افزایش ابعاد نظارتی.
- سمت گیری اقتصاد داخلی به نیازهای اقتصاد جهانی.
- حذف کلیه حمایت های دولتی و واگذاری کلیه امور به سیستم خصوصی کشور.

جهانی شدن، تهدید یا فرصت:

درخصوص جهانی شدن اندیشمندان زیادی در دنیا نظرات مختلفی ارایه داده اند که تلاش می شود برخی از ویژگیهای مثبت و منفی در این خصوص را ارایه نمود:

الف - معایب:

- ۱- تضعیف قدرت سیاسی دولت در حد مسئول هماهنگی بین بخش خصوصی و تولید استراتژی.
- ۲- کاهش روحیه ملی گرایی، قوم گرایی و مذهب گرایی.
- ۳- خلق جوامع (بدون مرز) مجازی با پذیرش تساهل در اصول اولیه ارتباط (فرهنگ، رنگ پوست، تحصیلات، نوع قوم و مذهب).
- ۴- رشد فقر در جهان بطوریکه در سال ۱۹۹۱، بیست درصد ثروتمندان دارای ۶۱ برابر بیست درصد فقیرترین مردم جهان در آمد داشتند در حالیکه در سال ۱۹۹۵ ثروتمندان ۸۱ برابر فقرا در آمد داشتند این موضوع فارغ از ابعاد جهانی، در داخل کشورها هم شرایط خاصی را دارا می باشد بطوریکه در سال ۱۹۷۹ نیز بالاترین گروه ۱۰ درصدی در حدود ۳۷/۶ درصد در آمد را بخود اختصاص می داد نکته مهم دیگر آنکه در آمد سرانه بالا بخودی خود فقدان شمار قابل توجه افراد کاملاً فقیر را تضمین نمی کند.
- ۵- رواج سریع بحرانهای مالی و آسیب پذیری کشورها ضعیف.
- ۶- اخذ تصمیم های مالی و پولی توسط موسسات بین المللی که غالباً با شرایط کشورهای پیشرفته هماهنگ است.
- ۷- فشار بر قانون اساسی کشورها و لزوم تغییر در مفاد آنها.
- ۸- وضعیت سخت رقابت واحدهای صنعتی داخلی با واحدهای صنعتی سایر کشورها.
- ۹- تشدید بحران اشتغال.

۱۰- فرار مغزها بصورت فیزیکی و یا کارکردن اندیشمندان برای شرکتهای فرامرزی با بهره گیری از تحولات فناوری اطلاعات.

۱۱- احتمال بروز تنش هایی که ریشه در همدردی قشری از جامعه با قشری از جوامع دیگر دارد.

۱۲- کنترل دقیق مردم در کشورهای پیشرفته و عدم امکان کنترل مردم در کشورهای در حال توسعه.

۱۳- حضور سیستماتیک کشورهای پیشرفته در همه ابعاد زندگی جهان سوم از طریق صدور فناوری پیشرفته بویژه در حوزه بانک های اطلاعاتی.

ب - مزایا:

۱- تعداد بیشتری از مردم وارد گستره جهانی نظام سرمایه داری جهان می شوند (یک ایرانی می تواند زمینی را در شیلی و یا سهامی را در توکیو بخرد).

۲- رفاه جهانی ناشی از کاهش هزینه ها افزایش می یابد.

۳- سهولت در امر مهاجرت و برخورداری از شرایط بهتر زندگی برای مهاجران.

۴- امکان دستیابی به فرد جهانی قابل وصول شده است.

۵- امکان حل مسائل فلسفی ، ریاضی، نجوم با بهره گیری از تنوع ایده ها عملی تر شده است.

۶- ترس دولتها از اقدامات غیرمسئولانه.

۷- دو طرفه شدن ابزارکنترل دولت - مردم.

۸- افزایش کارایی محصولات تولیدی.

۹- افزایش سطح علمی و آموزش منابع انسانی.

۱۰- امکان جذب نیروی انسانی با هوش و علاقمند.

نکته مهم این است که به این موضوع باکدام دید نگاه کنیم بطوریکه تیغ جراحی هم می تواند عامل آسیب به جسم باشد و هم عامل کاهش آسیب رسیدن به بدن محسوب گردد.

نکته قابل توجه آن است که این تیغ را چه کسی بدست بگیرد؟

• شرایط کلان اجتماعی:

اگر کمی به ابتدای بحث نظر کنیم آنگاه در می یابیم که تغییرات بسیار سریع در حوزه های متفاوت زندگی هر چند رفاه جسمانی بسیاری را برای ما فراهم ساخته اند ولی در عین حال

فشار زیادی ناشی از انطباق پذیری و انعطاف پذیری را نیز بر ما وارد ساخته اند شما مجبورید پس از خرید هر نوع جدیدی از گوشی موبایل، تلویزیون، خودرو، چندساعت دفترچه کار با آن را بخوانید و این تازه اول راه است. شکل های متنوعی از شغل، فرآیندهای تولید، صنایع، عملکردها، سازمانها، رفتار با منابع انسانی، استراتژیها و هزاران موضوع دیگر نیاز احتیاج به آموزش اولیه دارند، یعنی تغییر در رفتار یعنی آدمها باید بگیرند مرتبا ساختارهای ذهنی خود را فورمت کنند و فرآیند جدیدی را مبتنی بر شرایط روز جایگزین آن نمایند بعبارت دیگر هر روز جسم راحت تر شده ولی روح بیشتر درگیر انواع مسائل متنوع و گوناگون می شود کمی به اخبار روزانه توجه کنید مرتبا قیمت ارز، بورس، شیوع برخی بیماریها (مانند سارس، جنون گاوی، هپاتیت ب)، رفتارها تروریستی زلزله و غیره پخش می شود تا اگر کسی در حوزه ای سرمایه ای دارد زودتر گلیم خود را آب بکشد.

یکدستگاه خودرو، هواپیما، رایانه و بسیاری از اقلام دیگر هم اکنون فاقد تولید کننده مشخصی هستند رقم قابل ملاحظه ای قطعه تولید شده توسط کشورهای متنوع با یکدیگر مونتاژ شده و تبدیل به یک کالا می شوند درحالیکه شرکتی عملیاتی خدمات پس از فروش را بعهده می گیرد که سهام آن متعلق به شرکتهای تولید کننده آن کالا نمی باشد.

سازمانها، شرکتهای حتی دولتها درک می کنند که تعامل آنها با محیط های بیرونی درحال افزایش است لذا بخشهای کوچکتر بتدریج خود اتکاتر و غیر قابل کنترل تر می شوند دربسیاری ازمواقع دیگر حتی کارمند بعد از خود را نخواهیم دید او در آینده اطلاعات را ازیک کد (که نمی داند کجاست) دریافت می کند ، تغییرات لازم را مطابق استانداردها انجام می دهد ومطابق فرامین، محصول جدید را به نفر بالاتر که دارای یک کد است (ولی نمی داند کجاست) ارسال میکند. اینکه او اینکار را چه ساعتی در چه حالتی و درکجا انجام می دهد مهم نیست بلکه اثر بخشی و صحت اقدامات انجام شده اهمیت دارد.

مدیران باید یادبگیرند که ساختن سوله ها، بایگانیهای قطور، انواع و اقسام پوشه ها و آدمهای بی حوصله و یخ بدرد همان بایگانیها می خورند. امروز اگر تحولات اساسی درنگهداری اطلاعات را بپذیریم آنگاه درک می کنیم که فرآیند تبدیل داده خام به اطلاعات تنها راز موفقیت افراد، مدیران، سازمانها و حتی دولتها هست زیرا همه چیز بسوی مجازی شدن پیش می رود دیگر مهم

نیست که یک سازمان چند نفر کارمند دارد مهم آن است که چند نفر کارمند آگاه به علم تبدیل داده به اطلاعات را دارد.

اخیرا دسته ها و گروههای مختلف از نوجوانان تا وبلاگ نویسها و طرفداران اندیشه های خاص سیاسی و اجتماعی و فرهنگی دیگر در پی تماس تلفنی یا توزیع خبر نامه و اعلامیه ها نبوده بلکه با تهیه یک نامه الکترونیک یا یک پیغام در صفحه وبلاگ خود و کپی آن برای هرکس (به هر تعداد) و فشار دادن یک دکمه قرارهای بعدی را قطعی می کنند. آیا ابزارهای سابق کنترل مانند داشتن کمان در جنگ الکترونیک نمی باشد؟ در این راستا لزوم افزایش مهارتها و بهره گیری از تجهیزات نوین که به استحکام حاکمیت کمک می کند ضروری به نظر می رسد لذا نهادهای دولتی لازم است سرمایه گذاریهای مطالعاتی خود را در حوزه های زیربنایی گسترش ساختار یافته بدهند.

تحولات در عرصه کنترل:

فناوری اطلاعات تحولات اساسی در حیطه کنترل بوجود آورده است . بطوریکه اگر ابزارهای کنترل را در چهار زمینه کلی تقسیم بندی نماییم، بدین نتیجه می رسیم که کنترل از مراحل سنتی کاریزماتیک و بوروکراتیک گذر نموده و وارد عصر کنترل اینفورماتیک شده است.

در اینتوکراسی ، کنترل از طریق نرم افزارها و مبتنی بر تفکر ماتریسی اعمال می شود سیستم کافی است تقاطع سطر و ستون را مورد توجه قرار دهد لذا با حداقل کنترل حداکثر اثر بخشی و کارایی پدید می آید بعبارت دیگر صرفا مکانیزم کنترل تغییر پیدا نموده است زیرا فناوری اطلاعات سبب یکپارچگی بیشتر دستگا ه های حکومتی شده و تفکیک قوا را به حداقل می رساند.

اما برای رفع این شرایط، فناوریهای اطلاعات اگر از دو بعد کمی (وجود اطلاعات فراوان) و کیفی (اطلاعات شفاف و واقعی) در اختیار مردم قرار گیرد آنگاه پایه های دموکراسی تحکیم می یابد.

جهانی شدن، فرهنگ و آینده :

فرهنگ را مجموعه آداب و رسوم ، اندیشه ها، عقاید، هنرها ، آیین و آثار مردمی می دانند که از نسلی به نسل دیگر منتقل شده است. حال اتفاق جدید آمده است تا آداب یکسان ، اندیشه های همگون ، هنرها و آیین های هم شکل عرضه کند همه جا تبلیغ می شود که زبان غالب در دنیا انگلیسی است بهترین کت و شلوار از کجا و بهترین ماشین تولید آنجاست ، مرفه یعنی اینکه فرد اینگونه زندگی کند. درست است که در این سپهر اطلاعاتی، مطالب بسیار زیادی در خصوص

بوداد، زرتشت ، انبیا و پیامبران الهی قابل دستیابی است ما الگوی مصرف آن الگوی نیست که ریشه در مذهب خاصی داشته باشد.

امروز، ممکن است بنظر برسد که در مقابل پدر مرتب نشستن حداقل بخاطر اینکه دیگر او مراد، منبع تولید، اینکه معلم و بسیاری دیگر از صفات نیست می تواند نادیده گرفته شود!

امروز هر کس که بتواند عقائد، نظرات و علائق خود را با بهره گیری از هنرهای نوین و با بهره گیری از تکنیک های مناسب از دریچه مانیتورهای متنوع به مخاطبان خود بهتر عرضه کند اوفردی با طرفداران بیشتر است که این موفقیت بعلت تلاش بقیه نیز قطعا خیلی دوام نمی آورد مهم این است که چه کسی آینده بهتری را ترسیم کند.

این توجه به آینده از آغاز عصر اکتشاف رشد قابل توجهی یافته است و سیستمی موفق تر خواهد بود که بتواند تصویری روشن تر از فردا ارائه کند به همین علت در زندگی آمریکایی وانگلیسی آینده سه ویژگی دارد:

۱- آینده انگیزه ایی برای زنده کردن خوشبینی وایمان است.

۲- آینده به توازن قوا و تحقق مسلک منجر می شود.

۳- آینده در سایه فناوری رایانه ای تجلی می یابد.

لذا دراین شرایط به همه دنیا تحمیل می شود که آینده یعنی دانش آنها ، بدون اینکه لزوم بررسی معنا داری آن دانش مورد توجه قرار گیرد.

بعضی ها عقیده دارند:

جهانی شدن اقتصاد یک پدیده بوجود آمده از رشد تکنولوژی است و مانند خود تکنولوژی یک روند برگشت ناپذیر است. هیچ کس نمیتواند مانع جهانی شدن اقتصاد باشد. هر کس مقابل آن بیایستد نابود میشود و هر کس با آن کنار بیاید باقی خواهد ماند.

پدیده جهانی شدن اقتصاد چیزی به جز تبدیل جهان به یک بازار بزرگ نیست. بازاری که در سراسر جهان از یک قانون تبعیت کند. این به معنای در هم پیوستن اقتصاد های ملی است. پس جهانی شدن به این معنا خواهد بود که بخش خصوصی نیرو های پیشرو ما در این میدان باشند و وظیفه ملت و دولت حمایت از آنان است. ماموریت پیش رو هم آبادانی کشور خواهد بود.

در جهانی شدن اقتصاد باید تدابیری اندیشید که فقر را از سراسر جهان ریشه کن کرد.

نتیجه گیری:

با جمع بندی مطالب ارایه شده بنظر می رسد که جهانی شدن یک روند طبیعی در مسیر رشد توانمندان می باشد اینکه ما آن توانمند هستیم یا خیر؟ موضوعی جدا محسوب می شود. مهم این است که ساخت تریلر بخاطر لزوم حمل بیشتر کالا صورت پذیرفته است. یعنی اینکه هر انسانی ماهیتا در اولین تلاش خود سعی می کند جزیره های اطراف، شهرهای اطراف، کشورها، قاره ها و یا سایر کرات را مورد شناسایی قرار داده، ویژگی های حوزه های جدید را مشخص کند، ابعاد آن را درک کند، نقاط ضعف، نقاط قوت آن را تعیین و با شرایط خود مقایسه کند، نمایندگان، آداب و عقاید خود را به حوزه های نوین اعزام و ارسال و به ثبت آنها و گسترش آن موضوعات بپردازد. بدیهی است درحوزه های جدید حالات متفاوتی رخ می دهد که در یک تقسیم بندی بشرح ذیل می باشد.

۱- استیلاي فرهنگي:

به همان روش کشور مبدا زندگی و کار می کند مثال: یک شرکت آلمانی درایران بزبان اصلی کار کند.

۲- همسازی فرهنگي:

آداب و روشها و زبان کشور مقصد را یاد بگیرد، کارمندان ایرانی، آلمانی حرف بزنند.

۳- مصالحه فرهنگي:

ترکیب دو حالت قبلی، هر یک امتیازاتی به طرف مقابل بدهد مثلا هر دو طرف مترجم داشته باشند.

۴- اجتناب فرهنگي:

هر دو طرف از تعارض اجتناب کنند یعنی هر دو طرف از هر نوع رویارویی پرهیز کنند.

۵- هم افزایی فرهنگي:

ضمن ارج نهادن به ارزشهای یکدیگر، راه حل های جدید برای مسائل موجود ارایه شود.

کشور ایران برای جهانی شدن راه طولانی در پیش دارد و نیاز به سیاستها و پیش زمینه های دارد که از آن جمله عبارتند:

- توجه به بخش خصوصی از جمله شرکتهای کوچک و متوسط اقتصادی.

- آموزش و تربیت نیروی مورد نیاز در زمینه IT و تجارت الکترونیک.
- حذف موانع بوروکراسی.
- تهیه تکنولوژی مورد نیاز برای جهانی شدن.
- توجه بانکها و نهادهای مالی به شرکتهای کوچک و متوسط.

منابع و ماخذ:

- ۱- جانسون، اسپنسر، چه کسی پنیر مرا برداشت؟ مترجم: مامک بهادرزاده، نشر: پیک آوین، چاپ دوم، تهران، ۱۳۷۹.
- ۲- ایران زاده، سلیمان، جهانی شدن و تحولات استراتژیک در مدیریت و سازمان، ناشر: مرکز آموزش مدیریت دولتی (تبریز)، چاپ ۱۳۸۰.
- ۳- صناعی و فتحی، بازاریابی و تجارت الکترونیک، مجموعه مقالات همایش جهانی و شهرهای الکترونیکی و اینترنتی در جزیره کیش، ۱۳۸۰.
- ۴- تودارو، مایکل، توسعه اقتصادی در جهان سوم، مترجم: دکتر غلامعلی فرجادی، وزارت برنامه و بودجه، چاپ سوم، تهران.
- ۵- زاهدی، شمس السادات، مقاله، نقش فن آوری های نوین ارتباطی در مدیریت دموکراتیک جامع، دانشگاه علوم طباطبایی.
- ۶- کری، جیمز دلیو، ارتباطات و فرهنگ، مترجم: مریم داداشی، ناشر: نقطه، تهران، ۱۳۷۶ چاپ اول.
- ۷- بختیاری، شهرام، پرداخت مبالغ کم از طریق اینترنت، مجموعه مقالات همایش جهانی و شهرهای الکترونیکی و اینترنتی در جزیره کیش، ۱۳۸۰.
- ۸- ابراهیمی و بختیاری، دولت الکترونیکی، مجموعه مقالات همایش جهانی و شهرهای الکترونیکی و اینترنتی در جزیره کیش، ۱۳۸۰.
- ۹- زاهدی، شمس السادات، مدیریت فراملیتی و جهانی (نگرش تطبیقی) سمت، چاپ اول، ۱۳۷۹ تهران.